

BALKAN

10. mart 2004.

str. 6

POGLED IZ HAGA

PRAVDA ZA ŽRTVE “OVČARE”

Jednostavan spomenik obeležava mesto na poljoprivrednom dobru Ovčara, gde je 20. novembra 1991. ubijeno i pokopano u masovnu grobnicu oko 270 Hrvata i drugih nesrba iz Vukovara. Zločin tih razmera ne može učiniti pojedinac. U njemu moraju učestvovati razni ljudi, na razne načine.

Tu su, prvo, same ubice. Ali, tu su i oni koji su vozili autobuse kojima su žrtve dovežene na gubilište, kao i oni koji su upravljali buldožerima za kopanje grobnice. Naravno, tu su i oni koji su osmislili plan i u tu svrhu obezbedili prevozna sredstva i gorivo, a zatim i izdali naređenje za ubijanje. Bilo je sigurno i onih koji su bili dužni da spreče taj zločin, a nisu to učinili.

U takvim situacijama nameće se pitanje – da li je porodicama žrtava važnije da se sudi onima koji su povukli obarač ili njihovim nadređenima?

U slučaju ubistava na Ovčari, to pitanje se, srećom, ne postavlja. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju i specijalni tužilac za ratne zločine Republike Srbije izdali su odvojene optužnice u vezi sa tim zločinom. Iako se te dve optužnice razlikuju po položaju optuženih i broju ubistava koji im se stavljaju na teret, one se u velikoj meri podudaraju u opisu samog zločina.

Tribunal u Hagu je podigao optužnicu protiv trojice oficira Jugoslovenske narodne armije (JNA), Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina, za učešće u planiranju, naređivanju i pomaganju i podržavanju činjenja zločina na Ovčari. Prema navodima optužnice, jedinice JNA pod Mrkšićevom komandom su 19. novembra 1991. preuzele kontrolu nad vukovarskom bolnicom. Otpora nije bilo.

U skladu sa sporazumom koji je prethodnog dana postignut između JNA i hrvatske vlade, Mrkšić je naredio Šljivančaninu da evakuiše bolnicu. Sledećeg dana, pripadnici JNA su iz bolnice izveli oko 400 Hrvata i drugih nesrba. Među njima su bili ranjenici, bolničko osoblje sa nekim od članova svojih porodica, bivši branioци Vukovara, hrvatski politički aktivisti, novinari i drugi civili. Oko 300 osoba je izdvojeno i ukrcano u autobuse. Prema navodima optužnice, Šljivančanin i Radić su lično učestvovali u selekciji.

Autobusi su zatim otišli u kasarnu JNA na južnoj strani Vukovara, gde su srpske snage, koje su se sastojale od pripadnika TO i dobrovoljačkih i paravojnih jedinica, ponižavale zatočenike i pretile im, a neke od njih i tukle u prisustvu pripadnika JNA. Oko 15 zatočenika Radić je, po Šljivančaninovoj zapovesti, vratio u vukovarsku bolnicu.

U optužnici se dalje navodi da su snage JNA zatim prevezle zatočenike na poljoprivredno dobro Ovčara, oko 10 km od Vukovara. Snage JNA, pripadnici TO i dobrovoljačkih i paravojnih jedinica prisilili su zarobljene muškarce da trče kroz špalir vojnika koji su ih tom prilikom tukli.

Zlostavljanja su nastavljena i nakon što su zatočenici prebačeni u zgradu na poljoprivrednom dobru. Dve osobe su umrle od posledica premlaćivanja, a najmanje jedna žena je seksualno zlostavljana. Otprilike sedam zatočenika je izdvojeno i vraćeno u Vukovar na intervenciju nekih prisutnih Srba. Pripadnici JNA popisali su lične podatke preostalih muškaraca i dveju žena.

U optužnici se dalje navodi da su pripadnici srpskih snaga tada podelili zatočenike u grupe od deset do dvadeset osoba i da su te grupe zatim, jednu po jednu, ukrcavali u kamion i odvezli do jaruge obrasle šumom. Na tom mestu su ubili najmanje 264 osobe. Nakon što su ih pobili, pripadnici srpskih snaga su leševe žrtava buldožerom zakopali u masovnu grobnicu na istoj lokaciji.

Optužnica koju je podigao specijalni tužilac za ratne zločine Republike Srbije tereti osam pojedinaca za ubistvo najmanje 192 od ukupno 264 osobe ubijene na Ovčari. Prema navodima ove optužnice, te 192 osobe bili su ratni zarobljenici, odnosno bivši pripadnici hrvatskih oružanih snaga koji su položili oružje.

Među osmoro optuženih su i Miroljub Vujović i Stanko Vujanović, čija se imena spominju i u optužnici MKSJ-a. Obe optužnice opisuju kako je žrtvama naređeno da trče kroz špalir vojnika koji su ih tukli i kako su žrtve, nakon što je potvrđen njihov identitet, odvožene u manjim grupama do masovne grobnice, gde su ih Vujović, Vujanović i drugi optuženi pobili.

Suđenje pred Specijalnim većem za ratne zločine Okružnog suda u Beogradu počelo je juče, dok specijalni tužilac za ratne zločine Republike Srbije nastavlja istrage protiv još šesnaest osoba. Početak suđenja trojici oficira JNA u Hagu zakazan je za kraj ove godine.

U skladu sa svojim mandatom, Tribunal u Hagu istražuje i goni one osobe koje se smatraju najodgovornijim za zločine počinjene tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji. Isto tako, u skladu sa domaćim zakonima, lokalni sudovi su dužni da krivično gone sve one za koje postoji osnovana sumnja da su učestvovali u tim strahotama. Najveća nada za žrtve je upravo u uspešnoj kombinaciji rada međunarodnog i domaćeg sudstva – samo tako što će pravda biti zadovoljena one mogu naći utehu.

Outreach Programme

outreach@icty.org